

N:o 39.

Ank. till Riksd. kansli den 2 april 1897, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 5 angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende, dels ock Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för anläggning af vissa telefonledningar.

(2:a U. A. och R. A.)

I proposition af den 9 sistlidne januari (n:o 5) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen, för fortsatt utveckling af statens telefonväsende, ett lånebelopp af en million kronor, att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jemte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda belopps öfverlemnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tolf år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel dertill lemna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

I den till Riksdagen den 16 sistlidne januari afåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t i punkten 10 under sjunde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att för anläggning af telefonledningar från Svinesund till Malmö, från Stockholm till Göte-

borg, från Stockholm till Malmö, från Hernösand till Piteå och från Haparanda till Pajala bevilja ett extra anslag af 1,091,000 kronor, att utgå under tre år, samt deraf för år 1898 anvisa 395,000 kronor.

I anledning af sistnämnda framställning har herr friherre *R. M. Klinckowström* uti den i Första Kammaren väckta motionen n:o 5 yrkat, att det för ifrågavarande ändamål af Kongl. Maj:t äskade anslag af 1,091,000 kronor icke måtte af Riksdagen beviljas.

I det vid propositionen n:o 5 fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 9 sistlidne januari lemnas till en början en redogörelse för användandet af de lånemedel å 750,000 kronor, som Riksdagen år 1896 stälde till förfogande för telefonväsendets utveckling; och tillåter sig utskottet att hänvisa till samma redogörelse.

Af nämnda statsrådsprotokoll inhemtas vidare, att telegrafstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 4 december 1896 i fråga om behovet af ytterligare medel för utveckling af statens telefonväsende anført, bland annat, följande.

På grund af dels redan träffade aftal, dels till styrelsen inkomna framställningar om anläggning genom telegrafverkets försorg af telefonförbindelser och öfverlåtelse till staten af enskilda telefontät och desammas förbindande, efter ombyggnad till dubbeltrådiga, med rikstelefontätet vore telegrafstyrelsen förvissad derom, att utvidgningen af statens telefonväsende under år 1897 skulle blifva af ännu större omfattning än under föregående år, särskildt genom inköp af allmänna telefonföreningens i Göteborg telefontät med ett apparatantal af omkring 900 samt genom nyanläggningar af telefonledningar på flera orter i Norrland. Dessutom erfordrades jemväl under år 1897 icke obetydliga medel för anläggande af de för den växande trafiken oundgängliga behöfliga nya förbindelseledningar, för hvilka anslagsmedel icke kunde påräknas.

Då emellertid de vinstmedel, som telefonrörelsen lemnade, för närvarande vore otillräckliga för telefonväsendets utveckling på angifvet sätt, såge sig telegrafstyrelsen nödsakad att göra framställning om erhållande äfven under år 1897 af lånemedel för detta ändamål. Med hänsyn till den stora omfattning, som utvidgningen af statens telefonväsende under nyssnämnda år torde erhålla, ansåge emellertid telegrafstyrelsen, att enahanda belopp, som utgått under hvart och ett af åren 1894, 1895 och 1896, eller 750,000 kronor, ej blefve tillfyllest, utan

att lånebeloppet under år 1897 borde sättas till samma belopp, som utgått under hvart af åren 1891, 1892 och 1893, eller till en million kronor.

De redan kända inköp och anläggningar af ifrågakvarande slag, för hvilka under år 1897 lånemedel borde anvisas, vore:

inköp och ombyggnad af

allmänna telefonföreningens i Göteborg telefontät	kronor	125,000: —
Karlsborgs telefonförenings telefontät	»	8,000: —
Åmåls	»	7,000: —
Filipstads	»	22,000: —
Fellingsbro	»	7,000: —
Grangärde	»	3,000: —
Ljusdals	»	20,000: —
Forssa	»	4,000: —
Örnsköldsvik	»	30,000: —

anläggning af nya vaxelstationer i

Malmberget med förbindelseledning till Gellivare	kronor	3,300: —
Bastuträsk	»	7,200: —
Ullånger	»	4,300: —
Torrom och Skog med	»	5,700: —
Edsele	»	1,700: —
Ramvik	»	1,800: —
Lucksta	»	2,000: —
Vallen och Östavall	»	8,900: —
Bräcke och Gällö	»	13,200: —
Mora	»	12,800: —
Kårda	»	3,000: —
Lyse	»	2,500: —

anläggning af följande förbindelseledningar:

Örnsköldsvik—Husum	kronor	1,900: —
Hernösand—Kramfors	»	5,800: —
Sollefteå—Ramsele	»	11,600: —
Ramsele—Backe	»	5,300: —
Sollefteå—Rådom	»	2,600: —
Näsåker—Junsele	»	2,800: —
Sundsvall—Hernösand	»	3,800: —

Transport kronor 326,200: —

	Transport kronor	326,200: —
Hudiksvall—Ljusdal, 2 ledningar	»	14,600: —
Ljusdal—Bollnäs	»	9,600: —
Ljusdal—Arbrå	»	3,700: —
Gefle—Hamrånge	»	3,700: —
Gefle—Elfkarleby	»	6,600: —
Östhammar—Skärplinge	»	4,700: —
Sala—Norberg	»	7,500: —
Stockholm—Sandhamu	»	10,200: —
Stockholm—Vaxholm	»	4,300: —
Stockholm—Tynningö	»	1,500: —
Stockholm—Kårsta	»	2,500: —
Stockholm—Södertelje	»	2,500: —
Enköping—Vester-Åker	»	5,700: —
Eskilstuna—Torshälla	»	500: —
Linköping—Mjölby	»	5,000: —
Linköping—Motala	»	12,200: —
Linköping—Mjölby—Skeninge—Vadstena	»	8,000: —
Linköping—Vadstena	»	3,800: —
Linköping—Skeninge	»	2,500: —
Linköping—Bankeberg, 2 ledningar	»	1,400: —
Motala—Vadstena—Ödeshög	»	8,300: —
Motala—Skeninge	»	1,600: —
Vadstena—Skeninge	»	2,100: —
Mönsterås—Fliseryd	»	2,700: —
Filipstad—Kristinehamn	»	15,000: —
Venersborg—Åmål	»	11,300: —
Sköfde—Karlsborg	»	4,200: —
Falköping—Vara	»	10,500: —
Uddevalla—Varekil	»	5,000: —
Göteborg—Varekil	»	6,000: —
Helsingborg—Mörarp	»	1,400: —
Malmö—Hörby	»	5,000: —

utvidgning af telefontäten i

Stockholm	kronor	100,000: —
Göteborg	»	75,000: —
andra orter i riket	»	300,000: —

Summa kronor 984,800: —

Beträffande telefonväsendets utveckling under de senaste fem åren har departementschefen meddelat följande uppgifter:

	Telefonlednings- garnes längd i km.	Antal apparater.	Brutto- inkomst.	Drift- och under- hållskostnad.
1892	29,528,5	12,559	kronor 1,009,073: --	kronor 633,256: —
1893	39,225,4	15,971	» 1,357,941: --	» 706,392: —
1894	46,831,9	19,083	» 1,643,987: —	» 784,671: —
1895	55,621,5	22,735	» 1,940,825: —	» 844,165: —
1896	omkring 63,000	omkring 26,000	omkring 2,250,000: —	omkring 1,000,000: —

Med afseende å frågan om anslag för anläggning af telefonledningar, innehåller det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 14 sistlidne januari följande.

Uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 6 november 1896 hade telegrafstyrelsen gjort framställning om anvisande af särskildt anslag utan återbetalningsskyldighet till belopp af sammanlagdt 1,091,000 kronor, att utgå med 691,000 kronor under år 1898 samt 400,000 kronor under år 1899, för åstadkommande af nya telefonledningar mellan Svinesund och Malmö, Stockholm och Göteborg, Stockholm och Malmö, Hernösand och Piteå samt Haparanda och Pajala.

Till stöd för berörda framställning hade telegrafstyrelsen anfört beträffande

1) *linien Svinesund—Malmö.*

Denna ledning vore afsedd att blifva en fortsättning af den under år 1896 fullbordade dubbeltrådiga ledningen från Kristiania till svenska gränsen vid Svinesund, till hvilken lednings anläggning kostnaden bestridts af de anslagsmedel, som till ett sammanlagdt belopp af i det närmaste 1,200,000 kronor af norska stortinget beviljats till telefonanläggningar i Norge under budgetterminerna $\frac{1}{7}$ 1895— $\frac{30}{6}$ 1897. Genom den nu föreslagna ledningen skulle en ny och väl behöflig förbindelse erhållas mellan de svenska rikstelefonledningarne samt de norska telefonledningarne, och genom densamma skulle Norge, å ena sidan, samt Danmark och Tyskland, å andra sidan, blifva genom telefon förbundna. Norges och Danmarks kraf att sålunda komma i förbindelse med hvarandra kunde ej heller af Sverige lemnas obeaktadt, synnerligen som med all säkerhet en icke oafsevärd inkomst af transitokorrespondensen skulle tillskyndas Sverige. Då ledningen dessutom skulle tjena till att för-

medla den internationella korrespondensen mellan Göteborg jemte de orter, hvilkas korrespondens förmedlades af denna station, samt orter i Danmark och Tyskland, mellan hvilka länder telefonförbindelse finnes anordnad, framginge häraf, att ledningen i fråga skulle blifva af stor betydelse för telefonkorrespondensen med utlandet.

Antagligt vore emellertid, att under de närmast följande åren, eller intill dess denna trafik blifvit upparbetad, ledningen icke komme att uteslutande upptagas af den internationella och transitokorrespondensen, utan lemna plats jemväl för samtal mellan Göteborg och Malmö äfvensom för de öfver dessa stationer gående inländska samtalen. Derigenom skulle en i hög grad behöflig lättnad åstadkommas i korrespondensen på den nuvarande ledningen mellan dessa orter. Antalet samtal derstädes vore nemligen redan så betydligt — under sistlidne oktober månad förmedlades endast mellan Göteborg och Malmö omkring 1,600 samtal — att den för desamma afsedda ledningen, hvilken dessutom skulle upptaga samtalsmängden från andra orter å vestkusten, vore alldeles otillräcklig. Detta förhållande komme att varda ännu mera kämbart inom kort, då telefonkorrespondensen mellan södra Sverige och Vermland komme att ledas öfver Göteborg.

För att uppfylla de kraf, som måste ställas på en ledning, afsedd för internationel korrespondens, med hänsyn till trådens ledningsförmåga och deraf beroende möjlighet att uppfatta ett samtal mellan t. ex. Kristiania och Tyskland, måste nu ifrågavarande ledning utgöras af koppartråd af minst $4\frac{1}{2}$ millimeters diameter, under det att till de förut inom landet byggda långledningarne användts koppartråd med en diameter af endast 3 millimeter. Kostnaden för den 525 kilometer långa ledningen uppginge derigenom till ett belopp mer än dubbelt större, än hvad som skulle åtgått för en ledning af den mindre dimensionen, och beräknades utgöra 280,000 kronor, oaktadt den förut befintliga stolplinien, sedan vissa förstärkningar å densamma vidtagits, blefve användbar för ledningen.

2) *linierna Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö.*

Mellan Stockholm och Göteborg samt mellan Stockholm och Malmö anlades, enligt hvad telegrafstyrelsen vidare anført, under åren 1889 och 1890 direkta telefonledningar. Båda dessa ledningar bestode af 3 millimeters koppartråd, upplagd på de förut varande telegrafstolparna, och hade medel till den förra erhållits genom lån ur handels- och sjöfartsfonden samt till den senare genom anslag, som beviljades af 1889 års Riksdag.

Redan från början hade korrespondensen å dessa ledningar, hvilka förbunde hufvudstaden med landets vestra och södra delar, blifvit mycket betydlig, och hade trafiken efter hand ökats så, att densamma icke för det närvarande kunde uppehållas på ett tillfredsställande sätt medelst de nu befintliga ledningarne. Månatligen expedierades nemligen redan nu ungefär 4,500 samtal å hvarje ledning, hvilken samtalsmängd betingade ett så strängt upptagande af ledningarne, att den under största delen af dagen icke allenast omöjliggjorde all vidare ökning, utan äfven medförde den olägenhet, att den tid, som åtginge, innan ett begärdt samtal kunde expedieras, icke motsvarade nutidens fordringar på snabb telefonkorrespondens. För att, oaktadt den stora trängseln å ledningarne, möjliggöra, att ett samtal, som kräfde skyndsam expedition, kunde förmedlas med erforderlig hastighet, vore från och med innevarande år ilsamtal införda, hvilka mot ökad afgift hade företrädesrätt framför vanliga samtal. Redan nu vore emellertid ledningarne så mycket upptagna af dessa ilsamtal, att den tid, som i många fall erfordrades för att få äfven ett sådant samtal till stånd, blefve vida längre, än hvad önskvärdt vore.

Klagomål öfver svårigheter att få samtal till stånd förekomme derföre allt oftare, och derest telefonförbindelsen mellan hufvudstaden och landets vestra och södra orter skulle på ett tillfredsställande sätt kunna förmedlas, vore det oafvisligen nödvändigt, att nya direkta ledningar skyndsamt upplades mellan Stockholm och Göteborg samt mellan Stockholm och Malmö.

Tråddimensionen å de nuvarande direkta stamledningarne i landet vore beräknad att kunna öfverföra samtal på ett afstånd af 800, högst 900 kilometer. Derigenom vore möjliggjordt, att Stockholm kunde komma i telefonisk förbindelse med landets olika delar med undantag af de nordligaste, hvaremot med användande af de nuvarande ledningarne samtal svårligen kunde förmedlas mellan orter, belägna på längre afstånd från hvarandra än 800 à 900 kilometer. Att detta med den utsträckning, rikstelefonnätet vunnit, vore en mycket stor olägenhet, vore påtagligt, och blefve detta ofördelaktiga förhållande allt mera kämbart, i den mån telefonledningarne ytterligare utsträcktes. För åstadkommande af en tidsenlig utveckling af telefonväsendet ansåge för den skull telegrafstyrelsen, att vid uppläggande af nya stamledningar nödig hänsyn måste tagas dertill, att dessa erhöles sådan tråddimension, att landets olika delar äfven på vidt skilda afstånd från hvarandra kunde komma i telefonisk förbindelse.

I öfverensstämmelse med denna uppfattning borde för de nu ifråga-

satta ledningarne till Göteborg och Malmö användas koppartråd med $4\frac{1}{2}$ millimeters diameter, hvarigenom möjlighet bereddes att utvexla samtal mellan de nordligare delarne samt den söder om hufvudstaden liggande delen af landet.

Att ledningarne erhöles den föreslagna tråddimensionen vore äfven nödvändigt för att desamma skulle kunna uppfylla det med dem jemväl afsedda ändamålet att blifva länkar i den internationella telefonkorrespondensens tjänst. De internationella ledningarne vunne söderut allt större utbredning. Köpenhamn vore genom telefon redan förbundet med Tyskland medelst en ledning öfver Kolding till Hamburg, och telegrafstyrelsen antoge, att det ej skulle dröja länge, innan äfven en ledning via Gjedser—Warnemünde till Berlin komme till stånd.

Kostnaden för ledningarne i fråga, hvilka till stor del kunde uppläggas på förut befintliga stolplinier, beräknades för ledningen mellan Stockholm och Göteborg till 263,000 kronor samt för ledningen mellan Stockholm och Malmö till 369,000 kronor.

3) *linien Hernösand—Piteå.*

Det isolerade läge, i hvilket befolkningen i det nordliga Sverige befunno sig, gjorde, på sätt telegrafstyrelsen framhållit, behofvet af telefonisk förbindelse ännu mera kämbart. Telefonväsendets utveckling i dessa trakter syntes också styrelsen befrämja så viktiga statsintressen, att staten icke borde undandraga sig att verksamt ingripa för befrämjande af denna utveckling.

Då telegrafstyrelsen år 1888 hos Kongl. Maj:t gjorde framställning om beredande af medel till interurbana telefonledningar, omfattade det då framlagda förslaget endast landet söder om Ångermanelfven och undantogos uttryckligen landets nordliga delar. På grund deraf slutade också de norrut gående stamledningarne i Hernösand, hvarifrån likväl en grenledning vore dragen utefter den så kallade ådalen till Sollefteå.

Vidtomfattande lokala telefonnät hade emellertid anlagts i samtliga städer norr om Hernösand äfvensom å flertalet af de större platserna norr om Ångermanelfven såväl utefter kusten som inuti landet längs elfdalarne. Vid utgången af år 1897 skulle samtliga dessa telefonnät till största delen vara ombyggda till dubbeltrådiga, och tiden vore därför inne att genom interurbana ledningar, utöfver den mellan Haparanda och Piteå anlagda, förbinda de olika telefonnäten såväl sins emellan som med rikstelefonledningarna genom anslutning i Hernösand till de söder-

ifrån kommande två stamledningarne. Ledningen mellan Hernösand och Piteå vore afsedd att uppfylla dessa ändamål. Framställningar från de orter, som denna ledning skulle komma att beröra, senast från stadsfullmäktige i Luleå och Piteå, hade äfven inkommit till telegrafstyrelsen med begäran om telefonförbindelsens fortsättande söderut från Piteå, och ansåge styrelsen, att dessa framställningar icke längre kunde lemnas obeaktade.

Förbindelsen mellan Hernösand och Piteå syntes telegrafstyrelsen kunna uppehållas genom endast en ledning, hvilken vore afsedd att intagas å alla större mellanliggande platser. Till följd af de stora afstånden i Norrland samt i ändamål att, sedan en direkt ledning framdeles kommit till stånd från Stockholm till öfre Norrland, underlätta korrespondensen med landets sydligare delar borde den nu ifrågasatta ledningen tagas af sådan tråddimension, att densamma i fråga om ledningsförmåga motsvarade en koppartråd af 3 millimeters diameter.

Kostnaden för denna ledning beräknades uppgå till 132,000 kronor.

4) *linien Haparanda—Pajala.*

Hvad slutligen anginge denna ledning, så hade, enligt hvad telegrafstyrelsen vidare meddelat, flera framställningar inkommit till styrelsen med anhållan om telefonledningars anläggande i dessa trakter, och senast hade Pajala kommun hemställt derom. I framställningarna hade anförts såsom skäl för ledningen i fråga, att befolkningen i gränstrakterna mot Finland vore genom språkliga och lokala förhållanden mera isolerad från det öfriga Sverige, än hvad förhållandet vore på någon annan ort i riket. Samfärdseln mellan kustlandet och de nordligare belägna socknarna försvarades genom de långa afstånden, och postförbindelser mellan de norr om Öfver-Torneå belägna socknarna och Haparanda uppehöles högst tre gånger i veckan. En telefonförbindelse med kusten skulle under sådana förhållanden vara af ovärderligt gagn för dessa socknar, men socknarnas ekonomiska ställning vore till följd af bristen på naturliga hjälpkällor, det hårda klimatet, den tryckande fattigvården och den ständigt ökade tungan af landsvägsunderhållet sådan, att någon uppoffring från deras sida för att få en telefonanläggning till stånd icke kunde sättas i fråga. Inom Pajala kyrkoby gjorde sig behovet af förbättrade och snabbare kommunikationsmedel särskildt gällande. Platsen vore medelpunkten för en betydande lappmarkshandel inom Torneådalen, och derstädes utmynnade

flera färdiga och under byggnad varande landsvägar samt vintervägar af stor betydelse. Inom Pajala socken finnes äfven under statens vård stående betydliga skogar, hvilka i stor omfattning börjat afverkas, och derigenom hade en rörelse uppkommit, för hvars främjande förbindelsen med Haparanda vore af största vikt. För domhufvanden och andra tjänstemän i dessa orter, hvilkas tjänster under deras månadslånga embetsresor ofta kräde snabba meddelanden, skulle telefonen blifva till stor hjälp och lättnad. För att, i den mån sådant ansetts möjligt, bidra till ledningen i fråga hade emellertid Pajala kommun erbjudit sig att lemna erforderliga stolpar för ledningen genom kommunen samt lokal för telefonstation i Pajala kyrkoby.

Den ledning, som för närvarande finnes mellan Haparanda och Matarengi, vore enkeltrådig och icke af beskaffenhet att kunna fortsättas för korrespondens mellan orter på så långt afstånd från hvarandra som Haparanda och Pajala, utan måste för detta ändamål uppläggas en ny dubbeltrådig ledning med vaxelstationer på mellanliggande orter. Kostnaden för denna ledning, för hvilken vederbörande kommuner torde finnas villiga att leverera erforderliga stolpar samt bekosta ledningens betjenande å blifvande telefonstationer, beräknades uppgå till 47,000 kronor.

I skrifvelse den 9 maj 1894 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel hade, enligt hvad vidare erinrats, Riksdagen med hänsyn till den utveckling, statens telefonväsende redan då erhållit, förklarat sig anse, att den tidpunkt vore inne, då endast i undantagsfall vidare anslag för anläggning af telefonledningar behöfde af Riksdagen beviljas, och att sålunda de ytterligare länkar i telefonnätet, som kunde anses erforderliga, borde bekostas antingen genom uppkommen behållning å telefonrörelsen eller, om så skulle vara behöfligt, genom upplånade medel.

Ehuru enligt telegrafstyrelsens mening erfarenheten ådagalagt, att telefonväsendets utveckling på ett tillfredsställande sätt icke ännu kunde försiggå endast med anlåtande af dessa utaf Riksdagen såsom tillräckliga ansedda medel, hade likväl styrelsen efter detta uttalande af Riksdagen icke förr än nu gjort framställning om ytterligare anslag utan återbetalningsskyldighet.

Lika med telegrafstyrelsen ansågo också departementschefen, att be-

träffande hvar och en af de nu föreslagna telefonförbindelserna sådana undantagsfall föreläge, att anslag till desamma icke borde förvägras.

Enligt hvad telegrafstyrelsen meddelat, utgjorde statens telefonledning för närvarande: i förbindelseledningar omkring 27,000 kilometer och i abonnentledningar omkring 36,000 kilometer eller tillsammans omkring 63,000 kilometer. Af dessa hade endast något öfver 5,000 kilometer bekostats af anslagsmedel, under det att genom vinst- och lånemedel utförts samtliga abonnentledningar och i det närmaste 22,000 kilometer förbindelseledningar, hvilka sistnämnda, ehuru visserligen många till antalet, dock nästan uteslutande varit relativt korta och sålunda hvar för sig kräft en jämförelsevis ringa kostnad. Kostnaden för samtliga ledningarne uppginge till omkring 11,000,000 kronor, hvaraf 1,349,587 kronor utgjorde anslagsmedel samt återstoden eller öfver 9,500,000 kronor vinst- och lånemedel.

Vinst- och lånemedlen hade således i främsta rummet tagits i anspråk för anläggande och utvidgning af lokalnät jemte till dessa hörande förbindelseledningar; och ansåge sig departementschefen böra lika med telegrafstyrelsen framhålla, att, derest dylika medel skulle användas jemväl till anläggning af de egentliga interurbana ledningarne, allmänhetens anspråk på utvidgning af de lokala näten eller anläggning af nya nät ingalunda skulle kunna tillgodoses.

Samtliga de telefonförbindelser, för hvilkas anordnande telegrafstyrelsen nu hemställt om beredande af erforderliga medel, funne departementschefen i likhet med telegrafstyrelsen vara af sådan betydelse för telefonsamfärdseln, att deras anordnande icke längre än högst nödvändigt borde uppskjutas.

Då emellertid, såsom redan framhållits, ifrågavarande förbindelseledningar med hänsyn till den stora kostnad, som desammas anläggande kräfde, icke kunde åstadkommas medelst anlåtande af vinst- eller lånemedel, ansåge departementschefen nödvändigt att, på sätt telegrafstyrelsen föreslagit, för desammas utförande af Riksdagen begära anvisandet af särskilda anslagsmedel.

I fråga om beloppet af det för ändamålet erforderliga anslag, hade departementschefen visserligen icke något att erinra mot de förslag och beräkningar, som låge till grund för den af telegrafstyrelsen begärda summan, 1,091,000 kronor, hvarför han äfven ansåge sig böra tillstyrka, att ett extra anslag å detta belopp måtte af Riksdagen äskas, men med afseende på summans storlek borde, enligt departementschefens åsigt, densamma lämpligen fördelas till utgående på tre år i stället för på två, såsom telegrafstyrelsen föreslagit. Då af de ifrågasatta

telefonanläggningarna linierna Stockholm—Göteborg och Hernösand—Piteå syntes i första rummet böra förekomma till utförande, har departementschefen förordat, att till utgående under år 1898 äskades så stor del af anslaget, som motsvarade den beräknade anläggningskostnaden för sagda två linier, eller 395,000 kronor.

I fråga om de lån, telegrafstyrelsen hittills erhållit för telefonväsendet, har utskottet inhemtat, att styrelsen under åren 1881—1890 i statskontoret lyftat	kr. 1,430,000: —
och deraf under åren 1883—1896 återbetalt	» 675,000: —
	<hr/>
Återstod kr.	755,000: —
samt att styrelsen under åren 1891—1896 från riksgäldskontoret erhållit	kr. 5,250,000: —
och deraf under åren 1893—1896 återbetalt	» 787,500: —
	<hr/>
Återstod kr.	4,462,500: —

Behovvet af det nu äskade lånebeloppet, 1,000,000 kronor, för utveckling af statens telefonväsende synes utskottet vara styrkt genom den redogörelse, telegrafstyrelsen i ämnet lemnat. På grund häraf och då för återgåldande af sagda belopp samma vilkor, som beträffande förut för ändamålet beviljade lån äro föreskrifna, lämpligen böra i enlighet med Kongl. Maj:ts förevarande proposition stadgas, har utskottet funnit skäl att till denna proposition förorda bifall.

Hvad angår de telefonförbindelser, för hvilkas åstadkommande Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen begärt anslag utan återbetalningsskyldighet, har utskottet funnit de i hithörande statsrådsprotokoll anförda förhållanden ådagalägga önskvärdheten af att samtliga dessa nya telefonledningar under de närmaste åren komma till utförande, och med afseende å beskaffenheten af de sålunda ifrågasatta ledningarna anser sig utskottet jemväl hafva skäl tillstyrka, att kostnaden för deras anläggning bestrides med anslagsmedel. Beträffande anslagets belopp samt dess fördelning å de tre nästkommande åren har utskottet icke haft något att erinra emot hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa:

- a) att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må bemyndiga riksgälds-

kontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen, för fortsatt utveckling af statens telefonväsende, ett lånebelopp af en million kronor, att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jemte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda belopp öfverlemnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tolf år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel dertill lemna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas; samt

b) att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag och med afslag å herr friherre Klinckowströms i ämnet gjorda yrkande, må för anläggning af telefonledningar från Svinesund till Malmö, från Stockholm till Göteborg, från Stockholm till Malmö, från Hernösand till Piteå och från Haparanda till Pajala bevilja ett extra anslag af 1,091,000 kronor, att utgå under tre år, samt deraf för år 1898 anvisa 395,000 kronor.

Stockholm den 2 april 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation:

af herr *S. G. von Friesen*, som föreslagit, att utskottets yttrande och hemställan måtte hafva följande lydelse:

»I fråga om anslag utan återbetalningsskyldighet till telefonväsendet yttrade 1894 års Riksdag, att med hänsyn till den utveckling, statens telefonväsende erhållit, Riksdagen ansåge, att den tidpunkt vore inne, då endast i undantagsfall vidare anslag för anläggning af telefon-

ledningarna behöfde af Riksdagen beviljas, och att sålunda de ytterligare länkar i telefonnätet, som kunde anses erforderliga, borde bekostas antingen genom uppkommen behållning å telefonrörelsen eller, om så skulle vara behöfligt, genom upplånade medel.

Den åsigt, som sålunda af Riksdagen uttalats, anser utskottet, att Riksdagen fortfarande bör vidhålla. Hvad beträffar de nu föreslagna nyanläggningarna, synas visserligen linierna Svinesund—Malmö, Hernösand—Piteå och Haparanda—Pajala erbjuda sådana undantagsfall, som i den anförda skrifvelsen af Riksdagen åsyftats, linien Svinesund—Malmö såsom förnämligast afsedd att blifva en transitolinie för samtal mellan Norge, å ena sidan, och Danmark—Kontinenten, å den andra; linien Hernösand—Piteå såsom den första stamledningen mellan två långt från hvarandra belägna orter; samt linien Haparanda—Pajala såsom nu ifrågasatt ur andra synpunkter än telefonväsendets egen. Utskottet har icke heller något att erinra mot att nu för dessa linier anslås det belopp, som för dem ansetts erforderligt, eller sammanlagdt 459,000 kronor. Men hvad beträffar de föreslagna linierna Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö, så har behofvet af dessa förorsakats hufvudsakligen genom den trängsel af samtal, som för närvarande förefinnes å de förut på dessa telefonleder befintliga trådarna. Utskottet håller före, att sådana genom telefontrafikens tillväxt nödvändiggjorda tillökningar af telefonmaterielen icke äro att hänföra till sådana undantagsfall, som i Riksdagens ofvan anförda skrifvelse afsetts, utan att desamma böra bekostas genom anlåtande af vinst- eller, om detta icke låter sig göra, lånemedel. Endast ett sådant tillvägagående synes utskottet lemna tillräcklig trygghet för att statens telefonaffär skall erhålla en sund utveckling utan starkare påskyndande, än affären sjelf fordrar och medgifver. Utskottet anser därför icke, att till de två sistnämnda linierna anslag utan återbetalningsskyldighet bör af Riksdagen beviljas.

I nära anslutning till hvad utskottet sålunda anfört, har utskottet ansett sig böra taga i öfvervägande en annan fråga, som med telefonväsendets utveckling står i närmaste sammanhang, nemligen grunderna för amorteringen af telefonväsendets skuld. Dessa grunder bestämdes för första gången af 1891 års Riksdag, då lån att utgå från riksgäldskontoret först beviljades för telefonväsendet; och hafva desamma sedermera vid alla de tillfällen, då nya lån medgifvits, bibehållits oförändrade, likasom Kongl. Maj:t icke heller nu derutinnan föreslagit någon ändring. Emellertid yttrade 1893 års Riksdag i denna fråga, att Riksdagen visserligen trott det kunna ifrågasättas, huruvida icke för lånemedlens återbetalning borde bestämmas andra vilkor än de dittills föreskrifna och plan uppgöras med vissa afbetalningsbelopp å bestämda tider, men att,

då Riksdagen ansett någon ytterligare erfarenhet böra vinnas angående telefonrörelsens förmåga att förränta och amortera det deri nedlagda kapitalet, Riksdagen för det dåvarande icke ansett lämpligt att vidtaga någon ändring i villkoren.

Den sålunda åsyftade tidpunkten, då frågan om amorteringsvilkoren borde upptagas till behandling, synes utskottet nu vara inne. Det har nemligen visat sig, att med den hastiga amortering, som hittills varit föreskrifven, nyanläggningar, som naturligen bort af telefonväsendets nettovinst bestridas, icke kunnat af denna bekostas, enär densamma måst i alltför hög grad tagas i anspråk för en amortering, som på den korta tiden af 12 år skolat fullbordas. Och å andra sidan torde med fog kunna påstås, att telefontekniken och sättet att för statens räkning handhafva densamma nu nått en sådan fullkomning, att — helst då väl fortfarande såsom hittills den största omsorg skall komma att egnas telefonmaterielens underhåll — amorteringstiden utan fara kan betydligt utsträckas utöfver den nu föreskrifna. I sådant hänseende har utskottet erfarit, att telegrafstyrelsen redan år 1893 hos Kongl. Maj:t anhållit, att villkoren för återbetalning af de från riksgäldskontoret lemnade lånemedel för utveckling af statens telefonväsende måtte ändras på det sätt, att den årliga inbetalningen bestämdes till 6 procent af de lyftade beloppen, hvarvid ränta skulle godtgöras efter 4 procent för det löpande året och återstoden utgöra kapitalafbetalning. Ett bifall till denna telegrafstyrelsens framställning skulle medföra en förlängning af amorteringstiden till vid pass 28 år. Men då numera räntefoten torde komma att af riksgäldskontoret sättas betydligt lägre än 4 procent, skulle en 6 procents annuitet nu komma att medföra amorteringens fullbordande på kortare tid än den sålunda beräknade; och förmenar utskottet därför, att amorteringstidens begränsande till 25 år under nuvarande förhållanden med fog kan ifrågasättas. Med afseende på det lån, hvars beviljande Kongl. Maj:t i den här behandlade propositionen (N:o 5) äskat, kunna redan nu återbetalningsvilkoren af Riksdagen bestämmas i nämnda syfte, och hvad beträffar de förut från riksgäldskontoret för telefonväsendets utveckling lemnade lånen kunna om icke förr, så vid nästa års riksdag sådana förändringar i bestämmelserna om dessa låns amortering vidtagas, att återstoderna af lånen icke behöfva vara till fulla inbetalade förr än inom en tidrymd af 25 år, räknad för hvart och ett lån från tidpunkten, då detsamma af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftats.

Men om annuiteten erhåller den sålunda ifrågasatta minskningen,

torde af telefonväsendets nettovinst omkring 300,000 kronor mera, än eljest blefve möjligt, kunna årligen användas för telefonväsendets utveckling, hvarigenom ett afslag å de äskade anslagen till de nya ledningarna Stockholm—Malmö och Stockholm—Göteborg icke behöfde medföra något uppskof med dessa ledningars utförande, samt dessutom lånemedel i vida mindre mån, än hvad eljest lär komma att blifva händelsen, skulle för framtiden behöfva för telefonväsendets utveckling anlitas.

Då utskottet förordar en nedsättning af det af Kongl. Maj:t äskade anslaget till 459,000 kronor, har utskottet tillika ansett, att detsamma icke bör fördelas på längre tid än två år.

Med anledning af nu förevarande framställningar får utskottet därför hemställa:

a) att Riksdagen må bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen, för fortsatt utveckling af statens telefonväsende, ett lånebelopp af en million kronor, att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jemte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda belopps öfverlemnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, återgåldas inom en tid af 25 år medelst erläggande af lika stora årliga inbetalningar; samt

b) att för anläggning af telefonledningar från Svinesund till Malmö, från Hernösand till Piteå och från Haparanda till Pajala må beviljas ett extra anslag af 459,000 kronor, att utgå under två år, och deraf för år 1898 anvisas ett belopp af 229,500 kronor, samt att herr friherre Klinckowströms i ämnet gjorda yrkande må anses vara härigenom besvaradt.

Det skulle här antecknas, att herr *N. Fosser* icke deltagit i detta ärendes slutbehandling inom utskottet.